

บทที่ 7

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้สืบนวลสมุนไพร เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยใช้แบบแผนวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) คือ ใช้วิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ

7.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

7.1.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรและแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

7.1.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรแก่เยาวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้พุทธลีลาการสอน

7.1.3 เพื่อทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของเยาวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูนตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ที่ผ่านการพัฒนาจากศูนย์เรียนรู้สืบนวลสมุนไพร

7.2 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามแผนดำเนินงาน 3 ระยะต่อไปนี้ คือ

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรและแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ดำเนินงานระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณมุ่งเน้นศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบ จากศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการประชุมกลุ่มตัวแทนท้องถิ่น

ระยะที่ 2 การพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรแก่เยาวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูนตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้พุทธลีลาการสอน

ระยะที่ 3 การประเมินผลการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของเยาวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตู่ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ที่ผ่านการพัฒนาจากศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมไพร

7.3 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยและข้อค้นพบต่าง ๆ มีดังนี้

7.3.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรและแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

7.3.1.1 คุณลักษณะที่เหมาะสมของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ เก่ง ดี และมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น

7.3.1.2 แนวทางการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนต้นแบบ คือ การฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ร่วมกันสร้างขึ้น และใช้ศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมไพร เป็นสถานที่พัฒนาเยาวชนต้นแบบฯ

7.3.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมแก่เยาวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตู่ ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นโดยประยุกต์ใช้พุทธลีลาการสอน

7.3.2.1 หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมโดยการประยุกต์ใช้พุทธลีลาการสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้จำนวน 7 แผน ได้แก่ แผนการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร

1) แผนการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพร 2) แผนการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร 3) แผนการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร 4) แผนการเรียนรู้ เรื่อง วิธีการปรุงยาและการใช้ยาสมุนไพร 5) แผนการเรียนรู้ เรื่อง พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้ 6) แผนการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและแผนการเรียนรู้ และ 7) แผนการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

7.3.2.2 ผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรม ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาเยาวชนต้นแบบพบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุดทุกด้าน

7.3.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 : การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมยุวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของยุวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูนตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ที่ผ่านการพัฒนาจาก ศูนย์เรียนรู้สืบทอดสมุนไพร

ผลประเมินการพัฒนายุวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมแก่ยุวชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น มีข้อค้นพบดังนี้

7.3.3.1 ผลการประเมินการฝึกอบรมตามหลักสูตรยุวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร เพื่อให้ได้ยุวชนต้นแบบที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 ด้านความเก่ง

1) ผลการประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพรของยุวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 47.06 ระดับดีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 47.06 และระดับพอใช้จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 5.88

2) ผลการประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพรของยุวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 23.53 ระดับดีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 64.71 และระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 11.76

3) ผลการประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพรของยุวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้คะแนนระดับดีเยี่ยม จำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 29.41 ระดับดีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 64.71 และระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับพอใช้เท่ากับ 5.88

4) การประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็นเรื่องวิธีการปรุงยาและการใช้ยาสมุนไพรของยุวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คะแนนระดับดีเยี่ยม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 70.59 ระดับดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 23.53 และระดับพอใช้จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 5.88

5) การประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้ของเยาวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คะแนนระดับดีเยี่ยม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 11.765 ระดับดีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 76.47 และระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับพอใช้เท่ากับ 11.765

6) การประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของเยาวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 76.47 และระดับดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 23.53

7) การประเมินผลด้านความเก่ง มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น เรื่อง การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของเยาวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้ คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 29.41 ระดับดีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 52.94 และระดับพอใช้จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับพอใช้เท่ากับ 17.65

7.3.3.2 ผลการประเมินการฝึกอบรมตามหลักสูตรเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร เพื่อให้ได้เยาวชนต้นแบบที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 2 ด้านความดี

การประเมินเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรด้านความดี พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 35.29 ระดับดีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 52.94 และระดับพอใช้จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับพอใช้เท่ากับ 11.76

7.3.3.3 ผลการประเมินการฝึกอบรมตามหลักสูตรเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร เพื่อให้ได้เยาวชนต้นแบบที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 3 ด้านความมีจิตอาสา

การประเมินเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของเยาวชนต้นแบบฯ พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน โดยมีระดับคะแนนดังนี้คะแนนระดับดีเยี่ยมจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเยี่ยมเท่ากับ 29.41 ระดับดีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับดีเท่ากับ 52.94 และระดับพอใช้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านระดับพอใช้เท่ากับ 17.65

7.3.4 การประเมินผลการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

การประเมินผลการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร พบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 17 คน ผลการเรียนรู้ผ่านทั้งหมด 17 คน คิดเป็นร้อยละของคนที่ผ่านการพัฒนาเป็นเยาวชนต้นแบบฯ เท่ากับ 100

7.3.5 ผลการเรียนรู้ในด้านทักษะปฏิบัติด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

ผลการเรียนรู้ในด้านทักษะปฏิบัติด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร พบว่า ผู้เรียนสามารถดำเนินการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ และค้นพบพืชสมุนไพรของชุมชน นำเสนอข้อมูลกลับมายังห้องเรียนครั้งนี้คือ สมุนไพร “ต๋องฟ้า” หรือสะมัด (คำเรียกในภาษาอีสาน) มีลักษณะ เป็นไม้พุ่มถิ่นจังหวัดขอนแก่น ลักษณะ เป็นไม้พุ่มถิ่นจังหวัดขอนแก่น ไม้พุ่มขนาดเล็กสูงประมาณ 40 เซนติเมตร ใบมีสีเขียวเข้มทรงกลมหนา มีความยาวประมาณ 6 - 7 เซนติเมตร มีหยดน้ำมันทั่วบริเวณใบ มีลูกขนาดเล็กสีแดง ขยายพันธุ์โดยเมล็ด หากเด็ดใบแล้วต๋องขึ้นฟ้าจะมองเห็นหยดน้ำมันชัดเจนเกิดในป่าโปร่ง ป่าเบญจพรรณ

สถานที่ค้นพบจากสุทธยาโบราณของคุณตาเคน ภูเอียงแก้ว เกิด 6 พฤษภาคม 2471 (อายุ 88 ปี) หมู่ที่ 5 บ้านหนองจิก ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น หมอยาฝน แก้วไข่มุขไม่สร้าง แก้วไข่มุขอีก แก้วกินคิดแก้วไข่มุขไม่สร้างยาฝนสำหรับคนที่มียาอาการไข้ ใช้รากต้นไม้อ่อนรวมกันในสัดส่วนที่เท่ากันประกอบด้วย ต้นสะมัด (ต๋องฟ้า)

สรรพคุณแก้วไข่มุขด้านมะเร็งเต้านม มะเร็งปอด มะเร็งท่อน้ำดี มะเร็งช่องปาก ลดระดับน้ำตาลในเลือดสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ลดภาวะความจำเสื่อม (ฉวี เย็นจิตร, 2557 น. 1)

วิธีนำมาใช้นำต้นต๋องฟ้าและรากมาล้างให้สะอาด หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ นำไปตากแดด 3 แดด แล้วนำมาบดผงบรรจุลงในซองชา

7.4 อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้ สีนวลสมุนไพร ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

7.4.1 ผลจากการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรและแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

7.4.1.1 ผลการกำหนดคุณลักษณะของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้สิรินวลสมุนไพร เยาวชนต้นแบบฯ ควรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้าน ความเก่ง ความดี และมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น

1) คุณลักษณะความเก่ง ประกอบด้วยมีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรในท้องถิ่นของตนคิดเป็น หมายถึง เรียนรู้จนเข้าใจ สามารถคิดต่อยอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่นทำเป็น หมายถึง สามารถนำผลจากการคิดเป็นมาลงมือทำงานบรรลุผลนำไปใช้ได้จริง นำแนวคิดการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่นผลิตได้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

2) คุณลักษณะความดีประกอบด้วย มีใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันช่วยเหลือมีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีความภาคภูมิใจในพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองรวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรมีบุคลิกภาพที่ดีมีความสุขเรียบร้อย และวาจาสุภาพ สามารถเป็นแบบอย่างของเยาวชนที่ดี

3) คุณลักษณะด้านมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วยเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบส่วนใหญ่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน โครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเต็มความหวังสู่สังคม (HAKAM) ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีร่วมกับองค์กรเครือข่าย เห็นว่าเยาวชนต้นแบบต้องมี EQ มี IQ และมี MQ คล้ายคลึงกับเยาวชนต้นแบบตามหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ พบว่าเยาวชนต้นแบบต้อง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนและธรรมชาติรู้จักหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรและมีเมตตาต่อกันและมีความรักแลหวงแหนแผ่นดิน คล้ายคลึงกับต้นแบบชาวพุทธ ยูวพุทธของพระมหากิตติฉิน္ณัฐ กิมฮวดกุล (2550) ได้ศึกษาและพบว่าคุณลักษณะของต้นแบบยูวพุทธจะต้องมีความรู้เรื่องพุทธศาสนามีเจตคติและพฤติกรรมที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา คล้ายคลึงกับ โครงการประกวดเยาวชนต้นแบบ กำหนดให้เยาวชนต้นแบบต้องมีความสามารถพิเศษมีบุคลิกภาพดี มีจิตอาสาและคล้ายคลึงกับ Marilyn Prince (2014) “what is role model” ซึ่งกำหนดให้เยาวชนต้นแบบต้องมีมีองค์ความรู้มีการสร้างแรงบันดาลใจตนเองและยอมรับผู้อื่นและมีจิตอาสาต่อชุมชน

7.4.1.2 ผลการกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

1) แนวทางการพัฒนา

เนื่องจากการกำหนดคุณลักษณะเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรต้องเป็นผู้ที่มี 1) ความเก่ง 2) ความดีและ 3) มีจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาเยาวชนต้นแบบฯ มุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกที่ดีตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาพืชสมุนไพรซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการเป็นบุคคลต้นแบบในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรสอดคล้องกับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2525, น.179) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหมายถึงการที่คนในชุมชนและสังคมร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับ ปรุงความรู้ความสามารถของตนเองและร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเองชุมชนสังคมให้ดีขึ้นสัมพันธ์กับวิบูลย์ลักษณ์ สุวรรณประเสริฐ (2537, น. 14 - 15) กล่าวว่าการพัฒนาคือกระบวนการหลายมิติรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงท่าทีของประชาชน กาญจนา कुमारักษ์ (2553, น. 38) กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ โดยส่งเสริมให้บุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเองรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ในสังคม และในโลกอย่างมีคุณภาพและอย่างมีความสุข

วิจัยนี้จึงกำหนดการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร โดยหลักสูตรประกอบด้วยชื่อหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ระยะเวลาฝึกอบรม การจัดกิจกรรมการสอนการวัดและประเมินผลสถานที่ฝึกอบรม แผนการเรียนรู้ ซึ่งคล้ายคลึงกับคล้ายคลึง อุไรรัตน์ ยูชนากร (2546, น. 143) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องสมุนไพร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดย พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา การจัดเวลาเรียน สาระเบาะมาตรฐานการเรียนรู้ แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ พรเพ็ญ กี่สู่น (2549, น. 87) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชสมุนไพรในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชาสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 โดยการสำรวจความต้องการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์เรื่องพืชสมุนไพรในท้องถิ่น จากผู้มีความรู้ด้านพืชสมุนไพรในท้องถิ่น 2 คนในประเด็นความต้องการพัฒนาหลักสูตร ผู้มีความรู้เห็นควรให้นำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน พื้นที่มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมอยู่แล้ว เนื้อหาที่สอนควรเป็นพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้พัฒนาหลักสูตร ทดลองใช้ และประเมินผลจากการวิจัยพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์มีความเหมาะสมใน

ระดับมาก การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสุข มีความพึงพอใจในผลงานของตนเอง และเห็นคุณค่าในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและยังให้ความสนใจท้องถิ่นมากขึ้นการนำผู้มีความรู้ด้านสมุนไพรเข้ามามีส่วนร่วมช่วยสอน ได้ฝึกปฏิบัติจริงนอกจากนี้ยังสอดคล้องกัน รุจิรี ภู่อสาระ (2545, น. 1 อ้างถึงใน พรเพ็ญ ก็สุ่น, 2549, น. 11) ได้กล่าวว่า 1) หลักสูตรคือแผนการเรียน 2) หลักสูตรประกอบด้วยเป้าหมายและจุดประสงค์เฉพาะที่นำเสนอและจัดการเนื้อหาซึ่งจะรวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลลัพธ์ทางการเรียนสัมพันธ์กับสมิตรา คุณานุกร (2520, น. 9 อ้างถึงใน พรเพ็ญ ก็สุ่น, 2549, น. 11) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาหลักสูตรในแง่ขององค์ประกอบแล้วมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งหมาย (Objective) 2) เนื้อหา (Content) 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) 4) การประเมินผล (Evaluation) คล้ายคลึงกับสิริพร บุญญานันต์ (2429, น. 5 อ้างถึงใน อุไรรัตน์ ยุทธนากร 2546, น. 24) กล่าวว่าหลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ 1) จุดหมาย 2) หลักสูตร 3) โครงสร้าง 4) จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) เนื้อหารายวิชา 6) สื่อการเรียน 7) วิธีสอน 8) การประเมิน ในการทำหลักสูตรมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง 4 ประการคือ 1) มีจุดประสงค์อย่างไร 2) เนื้อหาสาระอะไรบ้าง 3) จะจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร 4) จะทำการประเมินผลอย่างไรคล้ายคลึงกับทาบ (Taba, 1962, p. 10) กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบด้วย 4 อย่าง คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา 3) กระบวนการสอนและการเรียนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ 4) โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

7.4.2 การพัฒนาหลักสูตรสมุนไพรเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้สีนวลสมุนไพร

หลักสูตรเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้สีนวลสมุนไพรเน้นให้เยาวชนเรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพรท้องถิ่น ที่สัมพันธ์กับโรคที่พบมากในท้องถิ่น มุ่งเน้นการสอนทฤษฎีพร้อมกับการสอนปฏิบัติทุกขั้นตอน มีแผนการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ได้แก่ แผนการเรียนรู้เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร 1) แผนการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพร 2) แผนการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร 3) แผนการเรียนรู้ เรื่อง กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร 4) แผนการเรียนรู้ เรื่อง วิธีการปรุงยา และการใช้ยาสมุนไพร 5) แผนการเรียนรู้ เรื่อง พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้ 6) แผนการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและแผนการเรียนรู้และ 7) แผนการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาทักษะการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรคล้ายคลึงกับอุไรรัตน์ ยุทธนากร (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องสมุนไพร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 พัฒนาหลักสูตรโดยเน้นสมุนไพรใกล้ตัว รู้จักสรรพคุณ ศึกษาจริง นำไปใช้จริง แผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน เรื่อง สมุนไพรเรื่องนำรู้

เรื่อง มาปลูกและดูแลสมุนไพรกันเถอะเรื่องอาหารและเครื่องสำอาง เรื่อง โครงการสมุนไพรสัมพันธ์ ได้ศึกษากระบวนการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาสมุนไพร ในการรักษาโรคเบื้องต้น โดยการจัดอบรมหลักสูตรความรู้เบื้องต้นสำหรับบุคลากรสาธารณสุขเพื่อให้มีความรู้ในการใช้สมุนไพร รักษาโรคเบื้องต้น สมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐานมี 62 ชนิด รักษาสุขภาพตามกลุ่มอาการโรค 5 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มโรคและอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินอาหาร 2) กลุ่มโรคและอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจ 3) กลุ่มโรคและอาการระบบทางเดินปัสสาวะ 4) กลุ่มโรคและอาการโรคผิวหนัง 5) กลุ่มโรคและอาการเจ็บป่วยอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในหลักสูตรการใช้สมุนไพรในการรักษาโรคเบื้องต้น การอบรมควรเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

7.4.3 ผลการประเมินผลหลักสูตร

การดำเนินการสอนตามหลักสูตรฯ งานวิจัยนี้มีผู้สอนประกอบด้วยนักวิชาการแพทย์แผนไทย ปรากฏสมุนไพรท้องถิ่น ด้านสถานที่งานวิจัยนี้ให้สถานที่ศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมสมุนไพร ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีพืชสมุนไพรท้องถิ่นมากมาย เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ มีอาคารเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนงานวิจัยนี้ใช้สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม เพียงพอกับเนื้อหาวิชาเรียน มีพืชสมุนไพรให้ผู้เรียนสามารถนำมาเรียนรู้ปฏิบัติกิจกรรม การสอนทฤษฎีพร้อมลงมือปฏิบัติให้เห็นภาพและสามารถปฏิบัติได้จริง การสอนให้สืบค้นข้อมูลสมุนไพรจากเว็บไซต์ หนังสือและแหล่งต่าง ๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำความรู้มาคิดสร้างสรรค์ การเก็บสมุนไพรแยกสรรพคุณตามกลุ่มอาการ การนำเสนอข้อมูลต่อสังคม วิธีการนำเสนอข้อมูล การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากพืชสมุนไพรซึ่งทุกด้านมีความสำคัญส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียน 17 คน ผ่านการเรียนรู้เป็นชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่นคล้ายคลึงกับวรรณพร เทพหัสดิน ณ อยุธยา สุทธปริดา (2554, น. 2 - 84) ได้ศึกษาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำอาเซียน (ASEAN Leadership Program) เพื่อความมั่นคงของชาติในประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จำเป็นต้องสร้างหลักสูตรการพัฒนาผู้นำขึ้นมาอาเซียนขึ้นมาใหม่เพื่อความมั่นคงของชาติในประชาคมอาเซียน แต่พบข้อจำกัดเกี่ยวกับความพร้อมของครูผู้สอนที่จะต้องเข้าใจ และมีความรู้ ความชำนาญของการแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมถึงการเตรียมการสอน การจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อเสริมหลักสูตร มาตรฐานห้องเรียนและอัตราการเรียน การนิเทศการศึกษาและการบริหารหลักสูตรสมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช (2557, น. 92) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้การทำเกษตรยั่งยืนแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนและเกษตรกร ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า

การใช้สื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ คือ แผ่นพับและโปสเตอร์ การใช้สื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้ คือ แผ่นพับและโปสเตอร์ จากการวิจัยพบว่าด้วยแผ่นพับและโปสเตอร์ด้วยรูปแบบของ การนำเสนอข้อมูล ขนาดกระดาษ รูปแบบเนื้อหา รูปแบบตัวอักษร ขนาดตัวหนังสือ สี รูปภาพ ประกอบที่เหมาะสมในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และมีกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสำคัญ ต่อการเรียนรู้สัมพันธ์กับ ได้ศึกษาวิจัยชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ : โรงเรียนสมุนไพรรวมชน ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรวมชน สร้างจิตสำนึกที่ดีในเรื่องสมุนไพรรวมชนและภูมิปัญญา สุขภาพของชุมชน กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 49 คน ผลการศึกษา พบว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนนักเรียนมีความตื่นตัวที่ได้เรียนรู้จากสวนสมุนไพรรวมชน มีผู้เฝ้าผู้ แก่ในชุมชนสาธิตวิธีการทำดั่งเพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของพืชสมุนไพรรวมชนและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการรักษาอาการป่วยเบื้องต้นได้ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาสุขภาพ ของชุมชนของตน การจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย วัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย เปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ กลุ่มเป้าหมายคือเด็กศูนย์พัฒนา เด็กเล็กทั้งชายและหญิงรวม จำนวน 50 คน พบว่าหลังจากดำเนินกิจกรรม จะทำให้เด็กปฐมวัยมี พฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงขึ้นจากร้อยละ 46.60 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90 และยังพบว่าการ สร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ การให้ประสบการณ์ตรงและทางอ้อมสามารถสร้าง สติปัญญาแก่เด็กปฐมวัยได้ดีขึ้นนอกจากนี้ยัง ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของช่างพื้นบ้านเมืองเชียงใหม่ ในการทำตุ้งล้านนาด้วยวิธีการหลุลากระดาษ พบว่ากระบวนการ ถ่ายทอดมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งการถ่ายทอดรู้ถือเป็นกระบวนการ เรียนการสอนอย่างหนึ่ง โดยเลือกวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมด้วยการสอนแบบปฏิบัติ ช่วยให้ ผู้รับการถ่ายทอดเกิดพัฒนาการด้านทักษะทางศิลปะในการเรียนรู้ การทำตุ้งล้านนา ซึ่งกระบวนการ ถ่ายทอดนั้นยังต้องประกอบด้วยความพร้อมของผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วัสดุอุปกรณ์ เนื้อหา สารระในการถ่ายทอด ภูมิปัญญาในการเลือกวัสดุมาใช้งาน ภูมิปัญญาเชิงช่าง คติความเชื่อ พื้นฐาน จิตใจของช่าง และยังพบว่ามีการเตรียมพิธีกรรมของกลุ่มช่างผู้ทำงานศิลปะพื้นบ้าน ผลการถ่ายทอด พบว่าผู้รับการถ่ายทอดนอกจากจะได้รับความรู้ด้านช่างแล้วยังสอดแทรกจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสังคม ค่านิยมทางสังคมให้คนรุ่นหนึ่งได้เกิดการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ และยังทำให้ประชาชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในตัว ศิษย์และผลงานของศิษย์อีกด้วยสัมพันธ์กับวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานีร่วมกับองค์กรเครือข่ายจัดโครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเดิมความหวังสู่สังคม Harapan Kampong – HAKAM โดยมีฝึกทักษะการรู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น ทักษะการเก็บข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์ความแตกต่าง และทักษะการเขียนโครงการพัฒนาชุมชน กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติและการเล่น และฝึกเก็บข้อมูลในสถานที่ ฝึกการตั้งคำถามก่อนเก็บข้อมูล และเตรียมความพร้อมก่อนการเก็บข้อมูล และเมื่อได้ข้อมูลแล้วนักเรียนจะต้องนำข้อมูลนั้นมาสังเคราะห์เพื่อหารูปแบบการนำเสนอข้อมูลให้ผู้อื่นเข้าใจ อีกทั้งการฝึกทักษะการวิเคราะห์ความแตกต่างทางด้านความคิด ใช้วิธีการสอนโดยให้นักเรียนฟังเรื่องราวการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนของเยาวชนต้นแบบรุ่นพี่ แล้วให้วิเคราะห์เรื่องราวเหล่านั้นด้วย ได้ทำวิจัยการสร้างเยาวชนต้นแบบตามโครงการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ ของกองบัญชาการกองทัพไทย ที่ดำเนินการโดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน โครงการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสังเกตประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรม ในปี พ.ศ. 2557 และผลการฝึกอบรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 - 2557 รวม 33 รุ่น ผลการวิจัย พบว่าการดำเนินการฝึกอบรมที่มีทั้งการให้ความรู้ทางด้านวิชาการและการจัดกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงออก โดยมีครูฝึกและครูพี่เลี้ยงคอยดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งการนำเยาวชนไปศึกษาดูงานในสถานที่จริง เป็นประสบการณ์ตรง มีผลต่อความคิดและพฤติกรรมการแสดงออกของเยาวชน ทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทย มีความรัก ความผูกพัน ห่วงแหนแผ่นดินและสถาบันสำคัญของชาติ มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยเพิ่มขึ้น รู้จักหน้าที่ของตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทร และมีเมตตาต่อกัน ซึ่งเป็นที่คาดหวังได้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะเติบโตขึ้นเป็น บุคลากรที่มีคุณภาพ และช่วยกันพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงสืบไป สำหรับการดำเนินงานของโครงการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนั้น จะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ ทศนคติ ทักษะ หรือความชำนาญ ความรู้ และความร่วมมือร่วมใจ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร : ศูนย์เรียนรู้สืบทอดสมุนไพร เป็นนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่สร้างขึ้นบนฐานความคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นนำทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นภูมิคุ้มกันให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านยาสมุนไพรพัฒนาเป็นชุมชนเพราะการดูแลสุขภาพควรเพิ่ม

ตั้งแต่เยาว์วัย ความเป็นนวัตกรรมคือการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ที่มีเนื้อหาการเรียนการสอนเหมาะสมและใช้วิธีการสอนแบบที่แตกต่าง คือนำวิธีการสอนแบบ“พุทธลีลาการสอน” (The Buddha’s style or manner of teaching) 1) สันทัดสนาชี้ให้ชัด 2) สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ 3) สมุดเตชนาเร้าให้กล้า 4) สัมปหังสนา ปลุกให้เร้าแรงเพื่อให้ได้ชุมชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความเก่ง 2) ด้านความดีและ 3) มีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น

7.5 ข้อเสนอแนะ

7.5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.5.1.1 การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรมีประโยชน์ต่อท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐควรหันมาให้การสนับสนุน เพื่อให้ความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรขยายออกไปในวงกว้าง

7.5.1.2 ชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร มีความรู้ ความสามารถ ควรต่อยอดความรู้ให้ชุมชนต้นแบบฯ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น

7.5.1.3 ภาครัฐและชุมชน ควรสนับสนุนให้มีเวทีเพื่อให้ชุมชนต้นแบบฯ ได้แสดงออกถึงศักยภาพ และกระตุ้นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาสมุนไพรในท้องถิ่น รวมทั้งกระตุ้นการดูแลสุขภาพของคนในท้องถิ่น

7.5.1.4 โรงเรียนในท้องถิ่นควรจัดหลักสูตรพัฒนาชุมชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่น เข้าเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนรุ่นพี่ที่ผ่านการพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบฯ สอนรุ่นน้องต่อ ๆ ไป

7.5.2 ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

7.5.2.1 ควรนำไปใช้ในท้องถิ่น เพื่อขยายกรอบการอนุรักษ์ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยควรนำไปใช้กับกลุ่มผู้มีอายุมากกว่า

7.5.2.2 ควรนำผลการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรไปใช้เช่น นำชุมชนที่ผ่านการพัฒนาไปเป็นวิทยากรร่วมในการอบรมครั้งต่อไป

7.5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.5.3.1 ควรมีการวิจัยโดยมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการพัฒนา
ยุวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน จะเพิ่มแนวทางประสิทธิภาพในการค้นหาข้อมูลสมุนไพร
เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

7.5.3.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาที่ต่อยอดไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์พืชสมุนไพร
ภูมิปัญญาเพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชน

